

HANS ASPERGER

– Equip *eipea* –

Lorna Wing¹ va rescatar HANS ASPERGER de l'oblit científic a començaments dels anys vuitanta del segle XX. Deu anys més tard, Uta Frith² va fer per primer cop una traducció fidedigna dels seus escrits a la llengua científica vehicular, l'anglès, el que va contribuir a la seva difusió. I sembla ser que l'idioma en el què Asperger va escriure, l'alemany, i l'època en que ho va fer, entorn a la segona guerra mundial, són els motius principals que van provocar aquest relatiu ostracisme.

Asperger -psiquiatre, pedagog i investigador austríac- va néixer a Hausbrunn, no gaire lluny de Viena, l'any 1906. Segons algunes dades biogràfiques recollides³, va ser el germà gran de dos i va mostrar ja des de petit aptituds especials pel llenguatge, sent conegut a la seva escola pel seu especial interès en citar frases del poeta nacional austríac Franz Grillparzer. Es parla també de la seva dificultat per fer amics i la tendència a referir-se a ell mateix en tercera persona. En una entrevista que Uta Frith va realitzar a una de les seves filles, Maria Asperger-Felder, aquesta el va definir com a “distant i silenciós, aïllat de la família, satisfet amb la seva pròpia companyia” i va descriure el seu interès per la llengua alemanya i la seva constant preocupació per les cites com “estranya i intensa”. També va esmentar el fet que era maldestre. Totes aquestes circumstàncies van portar als psiquiatres Victoria Lyons i Michael Fitzgerald a escriure l'article esmentat amb el

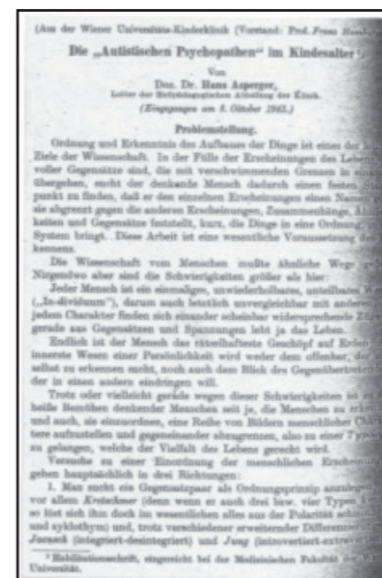
comercial títol de “Tenia Hans Asperger la síndrome d'Asperger?”.

Però més enllà d'aquestes característiques personals, o tal vegada degut a elles, Asperger va estar interessat des de sempre en els infants amb trastorns de la personalitat. Va estudiar Medicina General a Viena amb la intenció d'especialitzar-se en pediatria i realitzà pràctiques en l'Hospital Infantil de la mateixa ciutat interessant-se en la *Heilpädagogik* (la Pedagogia Curativa), que es venia desenvolupant en aquesta institució des de l'any 1918: “Un acostament específic que no ha de confondre's amb la reeducació; una síntesi intuïtiva de la pràctica mèdica i educativa, una eina de referència tant per metges com per infermeres, mestres i terapeutes... i, sobretot, una actitud mental que s'esforça en considerar el nen globalment; és a dir, sense oblidar les dimensions educatives i pedagògiques en la seva vida quotidiana i en els diagnòstics mèdics,

en els tractaments i en les avaluacions”, com ens explica Lasa⁴.

Aquesta visió marca el seu concepte d'autisme i la seva metodologia de treball: “Creiem que la naturalesa d'una persona només es revela d'una manera autèntica a qui viu amb ella, si és que pot observar les innumerables reaccions que tenen lloc en la vida de cada dia, a la feina, a l'escola, en el joc, sota pressió i en l'activitat espontània en un context lliure i distès”, diu Asperger, citat per Lasa a l'article esmentat. Asperger opinava que, malgrat les importants dificultats que generaven, aquests infants tenien capacitat d'adaptació si se'ls proporcionava una orientació psicopedagògica adequada, que -especificava- passa per una relació familiar, educativa i mèdica continuada, de seguiment proper i perllongat. O per tenir en compte aspectes com “la reacció favorable dels infants si se'ls presenten les ordres no com a personals, sinó com a una llei objectiva impersonal. Quan la realitat està estructurada, els hi sembla menys perillosa i més habitable”.

El seu principal treball⁵ és una descripció detallada i vivencial de quatre casos d'autisme (Fritz, 11 anys; Harro, 8; Ernst, 7 i Helmut, 17), del seu quadre clínic amb serioses dificultats per relacionar-se tot i l'aparent adequació cognitiva i verbal, comportaments peculiars, que fan patir al seu entorn i a aquells professionals que els atenen. Però, tot i les crítiques rebudes per fonamentar els seus comentaris en aquests quatre casos, complementarà la informació amb més

de dos-cents casos seguits durant més de vint i trenta anys. El nom que va triar per aquest patró de característiques va ser el de *Psicopatia autística*, nom que ha de ser contextualitzat en la seva època i en la intenció que li donà el propi Asperger, més propera a *trastorn de personalitat* i allunyat del que avui entenem per *psicopatia*. El patró de comportament descrit per ell inclou la manca d'empatia, l'escassa habilitat per establir amistats, les converses amb un mateix, la fixació intensa en determinats assumptes i els moviments maldestres. Fa esment també de la parla peculiar d'aquests infants: fluida, extensa, literal i pedant, amb dificultats per entendre alguns acudits subtils. Va situar l'aparició dels símptomes entre els dos i tres anys o, de vegades, en una edat més avançada i va observar una major proporció en nens que en nenes. Considerà que la síndrome era de transmissió genètica i apuntava que les característiques tendien a donar-se en les famílies, en especial en la figura del pare. Hans Asperger opinava que la persistència en el temps de la personalitat autística constituïa la prova conclouent de que es tractava d'una

entitat natural i que a partir del segon any es trobaven ja els trets característics que persistien clars i constants durant tota la vida.

Es parla, de vegades, de la visió excessivament optimista d'Asperger respecte al pronòstic. En certa manera, ell fa més referència al mode peculiar de mirar la vida d'aquests infants que a les seves mancances. També es subratlla el temps que li va tocar viure i el seu paper en quant a una definició dels infants que lluités contra l'eugenèsia nazi de l'època: “Estem convençuts, per tant, de que les persones autistes tenen un lloc en l'organisme de la comunitat social”. En tot cas, ell reconeix la dificultat d'inserir socialment aquests subjectes degut a la seva manca d'adaptació al món extern. I tendeix menys a parlar de malaltia i més de patiment (dels infants i d'aquells que l'envolten). Però també es referia a aquests infants com a “petits professors” (*kleine Professoren*) per la seva gran habilitat en parlar dels seus temes favorits amb gran detall i aprofundiment i ressaltava com molts d'ells dedicaven el seu talent d'adults per portar carreres exitoses. Va anar, fins i tot, més enllà en escriure: “Sembla que per tenir èxit en la ciència o en les arts, un pessic d'autisme és essencial”. I subratlla, com a tret que ho justifica, la més alta capacitat de focalitzar: “Un gran nombre de joves tria la feina equivocada perquè, tenint el mateix talent en diferents àrees, no poden arribar a concretar la focalització en una sola carrera. Amb els individus autístics, la qüestió és totalment diferent. Amb acopi d'energia, òbvia confiança i, sí, també, amb una actitud estreta de mires vers les recompenses que ofereix la vida, ells segueixen el seu propi camí, el camí cap on els ha portat el seu talent des de la infantesa”. En un altre moment del seu treball, esmenta les professions

on solen destacar aquestes persones: matemàtics, tecnòlegs, químics industrials i funcionaris civils d'alta graduació.

Leo Kanner ha estat considerat el pioner⁶ de la recerca en l'autisme, ja que va publicar el seu article l'any 1943, un abans que la publicació de la tesi doctoral de Hans Asperger. Però, no només aquesta tesi va ser dipositada el mateix 1943, sinó que cinc anys abans, Hans Asperger va realitzar una conferència⁷ a l'Hospital de la Universitat de Viena descrivint les característiques de les psicopaties autístiques basades en l'estudi dels seus casos. Hi ha, fins i tot, qui veu el començament del clàssic article de Kanner (“*Des del 1938 hem tingut constància d'un número d'infants...*”) com un implícit reconeixement a aquest fet i també qui considera sospitós el silenci de Kanner sobre els treballs d'Asperger, que no podia deixar de conèixer. En tot cas, sembla que el propi Asperger considerava com a diferents síndromes, tot i les similituds, les descrites per ell i per Kanner. Els autors que el citen abans del redescobriment de Wing, bàsicament en llengua alemanya, entenen que la patologia que relata és diferent a la descrita per Kanner, d'aparició més tardana i referida a infants menys aïllats i de millor pronòstic (Bosch, 1970; Van Krevelen, 1971; Wolf i Chick, 1980).

A finals de la II Guerra Mundial, en la que va ser oficial mèdic, va obrir una escola per nens amb psicopatia autística amb la Germana Victorine Zak (descrita per Asperger com “l'ànima de la sala, un geni”), que va desenvolupar els primers programes per infants amb el que ara anomenem Síndrome d'Asperger, amb tractaments basats en la música, el teatre i la paraula per ensenyar als infants habilitats socials⁸. En un bombardeig, aquesta va morir i l'escola va ser destruïda

¹ Wing, L. (1981). Asperger's Syndrome: a clinical account. *Psychological medicine*, 11, 115-129. Cambridge University Press.

² Frith, Uta (1991). *Autism and Asperger Syndrome*. New York: Cambridge University Press.

³ Lyons, V. & Fitzgerald, M. (2007). Did Hans Asperger (1906-1980) have Asperger Syndrome?. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37:2020–2021. New York: Springer.

⁴ Lasa, A. (2006). Asperger vuelve. *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente*, (8), 7-10. Barcelona.

⁵ Asperger H (1944). Die “Autistischen Psychopathen” im Kindesalter. *Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten* 117: 132-135.

⁶ En el primer número de la revista *eipea*, fèiem referència a altre oblit històric en aquesta relació dels pioners, el de la psiquiatra russa Grunya Sukhareva.

⁷ Asperger, H. (1938). Das psychisch abnormale Kind. *Wiener Klinische Wochenschrift*, 51, 1314–1317.

⁸ Feinstein, A. (2010). *A History of Autism: Conversations with the Pioneers*. UK: Wiley-Blackwell.

juntament amb gran part de les primeres investigacions d'Asperger. Poc temps després d'acabada la conflagració, va ser cap del Departament de Pediatria de la Univer-

sitat de Viena i nomenat director de la clínica infantil de la ciutat, càrrec que va exercir durant més de 20 anys. A partir de l'any 1964 va encapçalat l'ONG Aldees Infantils a Hinterbrühl. Adam Feinstein⁹ reflexa al seu llibre les opinions de la Dra. Elisabeth Wurst, que treballà amb Asperger els anys '60 i '70 del segle passat, i que el defineix com "una persona alta, a la que li agradava explicar històries. Com un avi, amb cabell blanc, pacient i respectuós i que et feia sentir que l'interessava el que li deies" i d'una altra col·lega, la Dra. Maria Theresia Schubert, que emfatitza que "era molt apreciat pels infants, tot i que ell marcava una certa distància respecte a ells (...) La meua impressió era que es tractava d'una persona molt tolerant, que no empenyia a ningú en cap direcció determinada, donant als seus empleats una gran llibertat". Va ser nomenat professor

emèrit l'any 1977 i va morir tres anys més tard a Viena. Hans Asperger va publicar fins a 359 estudis en revistes científiques, la major part dels quals eren referits a dos temes: les psicopaties autístiques i la mort.

Malgrat les controvèrsies sobre la seva validesa nosològica, la Síndrome d'Asperger proposada per Lorna Wing s'inclou en el CIE-10 l'any 1993 i al DSM-IV en el 1994. L'any 2006, coincidint amb el centenari del seu naixement i el vint-i-cinquè aniversari de la publicació de Lorna Wing, es decreta l'any de la Síndrome d'Asperger i, a partir de l'any 2007, el 18 de febrer (data del naixement de Hans Asperger) com a Dia Internacional de la Síndrome d'Asperger. Actualment, la Síndrome d'Asperger ha estat eliminada com a categoria independent al DSM-V (2013) i inclosa dins dels Trastorns de l'Espectre Autista. ●

¹⁰ Op. cit.